

Jakobsli barnehager

og

Trondheim eiendom

N- 7004 Trondheim

Vår saksbehandler
Elin Grønvold Aunet

Vår ref.
18 /43042/614/A10/&58/
oppgis ved alle henv.

Deres ref.

Dato
29.04.2019

Jakobsli barnehager (Øvre Jakobsli og Charlottenlund barnehager) - rapport fra tilsyn etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. - varsel om pålegg

Miljøenheten gjennomførte 21. januar 2019 tilsyn ved Jakobsli barnehager (Charlottenlund barnehage og Øvre Jakobsli barnehage) Formålet med tilsynet var å vurdere hvordan barnehagen ivaretar barnas helse, miljø og sikkerhet (jf. forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. av 01.12.1995).

1. Sammendrag

Jakobsli barnehager kunne ved tilsynet beskrive og legge fram dokumentasjon på en del rutiner som omhandler barns sikkerhet i ulike situasjoner. Barnehagene har i liten grad gjennomført systematiske risikovurderinger og dokumentert de risikovurderingene de har gjort. Barnehagene har ikke synliggjort hvordan de styrer de ulike risikofaktorene /farene/uønskede hendelsene. Ved befaringen observerte vi flere avvik knyttet til sikkerhet for barn. Videre observerte vi teknisk støy fra ventilasjonsanlegg både innendørs og utendørs ved Charlottenlund barnehage.

Det ble funnet 5 avvik i forbindelse med tilsynet:

Avvik 1 Jakobsli barnehager kan ikke i tilstrekkelig grad dokumentere risikovurderinger av forhold som har betydning for barns sikkerhet.

Avvik 2: Barnehagens rutiner for å ivareta barns sikkerhet er i for liten grad skriftliggjort.

Avvik 3: Befaringen påpekte sikkerhetsmangler innendørs. Rutiner for kontroll av sikkerhet fanger ikke i tilstrekkelig grad opp avvik på sikkerhet.

Avvik 4: Støy fra ventilasjonsanlegg på deler av uteområdet ved Charlottenlund barnehage er ikke tilfredsstillende.

Avvik 5: Ventilasjon på stellerom på småbarnsavdeling ved Charlottenlund barnehage er ikke tilfredsstillende.

Det er i tillegg gitt 3 merknader hvor Miljøenheten ser et forbedringspotensiale.

Frist for uttalelse til varsel om pålegg er 01.06.19

Denne tilsynsrapporten er et varsel om at vi vurderer å gi virksomheten pålegg om retting. Dersom dere mener at beskrivelsen i denne rapporten ikke er korrekt eller har kommentarer til pålegg og frister som vi varslar her, ber vi om skriftlig tilbakemelding om dette innen **01.06.19**. Etter dette vil vi fatte pålegg om retting. Dere vil motta et eget brev om den videre oppfølgingen.

Frist for retting av avvik

Frist for retting av avvik vil bli satt til **15.09.19**.

2. Beskrivelse av Jakobsli barnehager

Jakobsli barnehager består av Øvre Jakobsli barnehage og Charlottenlund barnehage.

3. Reviderte områder og funn

Tilsynet ble gjennomført som tematilsyn med hovedvekt på dokumentasjon av risikovurderinger gjennomført for å ivareta barns sikkerhet (jf §§ 7 og 14) og internkontroll og avvikshåndtering (jf § 4). I tillegg ble avvik fra forrige tilsyn ved Charlottenlund barnehage i 2017 (sak 17/12044) gjennomgått.

Tilsynet ble gjennomført ved intervju og gjennomgang av dokumentasjon med ledelsen, intervju av to ansatte fra hver barnehage, samt befarng av lokaler og uteområder.

Dokumentasjon fremlagt ved tilsynet

Oversikt over rutiner for:

- Måltid, hvile og aktivitet
- Smittevern, renhold hygiene
- Sikkerhet, helsemessig beredskap og førstehjelp
- Oversikt over rutiner for Fysisk arbeidsmiljø
- Oversikt over rutiner for informasjon og samarbeid med foreldre
- Vurdering av sikkerhet på uteområdet ved Charlottenlund barnehage

Deltakere ved tilsynet

Margrete Skevik, enhetsleder Jakobsli barnehager

Bente A. Kvam, avdelingsleder

Beate Munkvold, barne og ungdomsarbeider

May Iren Moen, pedagogisk leder

Marit Tanem, assistent

Maria Larsen, pedagogisk leder

Rune Berg, rådgiver Miljøenheten

Elin Grønvold Aunet, rådgiver Miljøenheten

3.1 Har barnehagene tilstrekkelig oversikt over risikoforhold?

Avvik 1: Jakobsli barnehager kan ikke i tilstrekkelig grad dokumentere risikovurderinger av forhold som har betydning for barns sikkerhet.

Barnehagene må gjennomføre og dokumentere risikovurderinger av situasjoner og aktiviteter som kan utgjøre fare for barnas sikkerhet. Dette innebærer en systematisk kartlegging, vurdering av risiko og beskrivelse av tiltak for å redusere risikoen. Risikovurderingene skal legges ved i tilbakemeldingen til Miljøenheten.

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. §§ 4 Ansvar. Internkontroll, 7 Generelle krav og 14 Sikkerhet og helsemessig beredskap.

Observasjon

Både ledelsen og personalet beskriver at risikoforhold er noe som diskuteres mye både i hverdagen, men også i møter. Drøfting av risikofaktorer har oftest blitt gjort når de ansatte har sagt i fra at det er forhold som må vurderes, og har ikke vært gjennomført systematisk eller blitt dokumentert. Med utgangspunkt i muntlige risikovurderinger har rutiner blitt utarbeidet eller revidert. Barnehagen beskriver at sikkerheten har førsteprioritet, og at de har gode rutiner som er utarbeidet basert på erfaring gjennom mange år, men har ikke dokumentert vurderingene som ligger bak rutinene. Uteområdet ved Charlottenlund barnehage er delvis uten inngjerding, og sikkerheten rundt dette er vurdert av personalet og beskrevet i oversendte oppsummering av spørreundersøkelse blant de ansatte. Det er nylig blitt gjennomført vurdering av sikkerheten knyttet til aking på uteområdet ved Øvre Jakobsli, som har medført endrede rutiner. De eldste barna har også vært involvert i denne prosessen.

Vurdering

Vi vurderer at sikkerheten i stor grad er ivaretatt ved barnehagene, men barnehagene har ikke dokumentert hva som er kartlagt og vurdert når det gjelder farer og uønskede hendelser i barnehagedriften. Barnehagene har ikke en systematisk vurdert og dokumentert faremomenter ved barnehagedriften og tilpasset sine rutiner ut fra dette.

Veileder til forskriften, Miljø og helse i barnehagen, sier at barnehagen skal gjennomføre risikovurderinger av forhold som omhandles i forskriften og som kan ha betydning for barnas helse og miljø (§ 7). Dette henger sammen med det formålsparagrafen sier om systematisk forebygging av sykdom og skade, ikke bare rutiner for håndtering av slike hendelser når de først oppstår. Disse risikovurderingene skal være skriftlig.

Dette tilsynet omhandler risikovurderinger og rutiner som skal ivareta barnas sikkerhet. Barnehagene må på en mer detaljert og systematisk måte enn tidligere gjennomføre en kartlegging av relevante farer og uønskede hendelser med tanke på barns sikkerhet, og vurdere risikoen for det dere kommer fram til. Basert på risikovurderingen og identifiseringen av ulike risikoforhold skal barnehagens rutiner vurderes og eventuelt revideres, slik at dere reduserer sannsynligheten for at farene oppstår. Videre skal dere vurdere tiltak og beredskapsplaner for å redusere konsekvensen hvis uhellet først er ute. Vi viser til Miljøenhetens faktaark nr. 71 om risikovurdering i barnehager og skoler. Dere bør konkretisere graderingen av sannsynlighet og konsekvens: hva ligger i begrepene "ofte", alvorlig" osv.

Miljøenheten påpeker at det ikke er meningen dere skal risikovurdere enhver hendelse på ethvert sted, men holde fokuset på de relevante farene som medfører høyest risiko i den daglige driften. Vi anbefaler å starte med risikovurdering av inneområde, uteområde og faste turmål. Har man gjort et systematisk og godt arbeid med risikovurderingen vil den også kunne overføres til en rekke andre aktiviteter som ikke direkte er blitt risikovurdert. Risikovurderingen må oppdateres hver gang forutsetningene som lå til grunn for vurderingene er endret.

3.2. Driver barnehagen systematisk internkontroll som forebygger ulykker og skader?

Avvik 2: Barnehagens rutiner for å ivareta barn sikkerhet er i for liten grad skriftliggjort.

Barnehagens praksis for å ivareta sikkerhet for barn må i større grad skriftliggjøres. Rutinene skal være basert på gjennomført risikovurdering. Reviderte rutiner skal sendes Miljøenheten.

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. §§ 4 Ansvar. Internkontroll og 14 Sikkerhet og helsemessig beredskap

Observasjon

Enheten har etablert et internkontrollsystem som også omfatter bestemmelser i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Hovedmengden av skriftlige rutiner er felles rutiner utarbeidet for kommunale barnehager lagret i kommunens elektroniske kvalitetssystem Kvaliteket, mens andre rutiner ligger lagret elektronisk lokalt. Ledelsen har oppsummert hvilke rutiner som finnes i henhold til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler i oversendt dokumentasjon. Ved tilsynet beskrev både ledelsen og ansatte en rekke rutiner for å ivareta barns sikkerhet, men flere av disse var i liten grad skriftliggjort. Eksempler på dette var soverutiner(tilsyn), rutiner for tur, transport m.m

Barnehagen har tatt i bruk kommunens elektroniske avvikssystem gjennom Kvaliteket/TQM. Ledelsen opplyste at enheten jevnlig har gjennomgang med ansatte hvordan man melder avvik. Det er etablert rutiner for melding av skader på barn.

Vurdering:

Vår vurdering er at barnehagen i stor grad har etablert et internkontrollsystem for å ivareta barnas helse, miljø og sikkerhet. Årshjulet, rutinebeskrivelser og utfylte sjekklister viser at barnehagen jobber bevisst og systematisk med dette. Samtidig fikk vi inntrykk av at graden av skriftliggjøring av enkelte rutiner for å ivareta barnas sikkerhet i forbindelse med soving, turer/utflukter ikke i tilstrekkelig grad er skriftliggjort. Barnehagens praksis for å ivareta sikkerhet i ulike situasjoner må gjennomgås og skriftliggjøres. Rutinene skal være basert på gjennomførte risikovurderinger.

Det er viktig at rutiner regelmessig vurderes, skriftliggjøres og gjøres kjent blant ansatte for i størst mulig grad sikre enhetlig praksis og forebygge uønskede situasjoner. Vi anbefaler at barnehagen innfører en rutine som sørger for at ansatte jevnlig må lese gjennom/bli gjort kjent med rutinene og hvor disse er tilgjengelig. Gjennomgangen med ansatte bør dokumenteres ved utkwittering eller lignende.

3.3. Blir ulykkes- og faresituasjoner i barnehagen håndtert på en tilfredsstillende måte?

Merknad 1: *barnehagene bør i større grad gjennomgå beredskapsplanen for å vurdere behov for lokale tilpasninger.*

Merknad 2: *Virksomheten anbefales å gjennomføre beredskapsøvelser på andre hendelser i tillegg til brannøvelser.*

Observasjon:

Barnehagen har beredskapsplan basert på kommunens mal for beredskapsplaner for barnehager. Rutiner for brannsikkerhet og beredskap er tilpasset de to barnehagene. Perm med beredskapsplan finnes i begge barnehagene, og ansatte skal lese denne regelmessig. I samtaler med de ansatte kom det fram at det var ulikheter mellom de ansatte når det gjaldt når beredskapsplanen sist var gjennomgått og hvor godt den var kjent.

På begge barnehagene gjennomføres det regelmessige brannøvelser og førstehjelpskurs, men utover dette øves det i liten grad på beredskap.

Vurdering:

Beredskapspermen ble ikke gjennomgått i detalj ved tilsynet, men inntrykket fra tilsynet er at beredskapsplanen i liten grad er gjennomgått for å vurdere tilpasning til lokale forhold.

Det er viktig at også beredskapsplaner regelmessig vurderes og gjøres kjent blant ansatte for i størst mulig grad sikre enhetlig praksis og forebygge uønskede situasjoner. Vi anbefaler at barnehagen innfører en rutine som sørger for at ansatte jevnlig må lese gjennom/bli gjort kjent med rutinene og hvor disse er tilgjengelig.

Det anbefales at det gjennomføres øvelser på beredskapshendelser. Det kan være fullskalaøvelser eller diskusjonsøvelser av aktuelle caser. Øvelser kan være en effektiv måte for ansatte å bli gjort kjent med beredskapen for alvorlige hendelser på og i tillegg er det en effektiv måte å revidere om planene er tilstrekkelige og vil fungere i en krisesituasjon.

3.4 Sikkerhetsforhold påpekt ved befaring av lokaler og uteområder

Avvik 3: Befaringen påpekte sikkerhetsmangler innendørs. Rutiner for kontroll av sikkerhet fanger ikke i tilstrekkelig grad opp avvik på sikkerhet.

Det må gjennomføres en kontroll innendørs der sikkerhetspunkter kontrolleres. Det må iverksettes nødvendige tiltak for å redusere risiko for barneulykker. Beskrivelse av gjennomgåtte kontrollpunkter og eventuelle tiltak skal sendes Miljøenheten.

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. § 14

Observasjon

Ved befaring av barnehagen observerte vi flere punkter innendørs som kan utgjøre en sikkerhetsrisiko for barna. Dette var løse persiennesorer, hengende lyslenker, hengende snorer

med perler og manglende skåldesikring på vannkran/tappepunkt på småbarnsavdeling ved Charlottenlund barnehage.

Miljøenheten gjennomførte tilsyn ved Charlottenlund barnehage i 2017, hvor vi da påpekte flere av de samme avvikene på sikkerhet.

Vurdering

Forskriftens § 14 Sikkerhet og helsemessig beredskap sier at barnehager skal planlegges og drives slik at skader og ulykker forebygges, og slik at eventuelle uønskede hendelser får så begrensede skadelige konsekvenser som mulig. Forholdene vi observerte på befaringen utgjør potensielle farer for barna. Snorer og ledninger vil kunne utgjøre kvelningsfare for barn.

Vi vurderer at barn relativt lett kan klare å komme seg opp til kjøkkenbenken. Barns hud er tynnere og mer ømfintlig enn voksnes, og vannkraner som er tilgjengelig for barn skal derfor skåldesikres (maks temperatur 38 °C ihht. til teknisk forskrift). Forholdene vi observerte på befaringen utgjør potensielle farer for barna, og enkle tiltak vil kunne redusere risikoen for at det oppstår skader.

For flere av punktene vil enkle tiltak kunne redusere risikoen for at det oppstår skader. Det er viktig at barnehagen benytter risikovurderinger aktivt ved en gjennomgang av ute- og inneområdet, samt ved etablering av kontrollrutiner.

Miljøenheten påpekte flere av de samme sikkerhetsavvikene i 2017. Vi vurderer det slik at barnehagens bevissthet rundt sikkerhetsrisiko og kontrollrutiner er mangelfull. Vi understreker viktigheten av at det gjennomføres risikovurderinger, og at det gjennomføres revisjon av rutiner basert på dette.

3. 5 Oppfølging av tilsyn ved Charlottenlund barnehage i 2017

Støy

Avvik 4: støy fra ventilasjonsanlegg på deler av uteområdet ved Charlottenlund barnehage er ikke tilfredsstillende.

Det må iverksettes tiltak for å sikre tilfredsstillende lydforhold fra tekniske installasjoner på barnas oppholdsareal ved Charlottenlund barnehage. Beskrivelse av tiltak og dokumentasjon på at lydnivåene er tilfredsstillende skal sendes Miljøenheten. Lydmålinger må gjennomføres etter "Retningslinjer for gjennomføring og rapportering av orienterende byggtekniske lydmålinger i skoler og barnehager" (se vedlegg)

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 21 Lydforhold.

Merknad 3: *Det bør gjennomføres tiltak for å redusere lydnivået fra ventilasjonsanlegg ved "Kammerset" ved Charlottenlund barnehage*

Observasjon:

Miljøenheten gjennomførte 30.05.17 tilsyn ved Charlottenlund barnehage. Formålet med tilsynet var å vurdere hvordan barnehagen ivaretar barnas fysiske miljø med hovedvekt på faktorer som påvirker inneklima.

Vi påpekte ved dette tilsynet forhøyede lydnivå fra ventilasjonsanlegg innendørs på felleskjøkken i "nybygget" og på uteområdet utenfor småbarnsavdelingen.

Miljøenheten ber om dokumentasjon i form av lydmåling på at bygningens tekniske installasjoner (ventilasjonsanlegg) gir tilfredsstillende lydnivå i barnas leke- og oppholdsareal på felleskjøkken Bygg B og utendørs ved bygg A.

Trondheim eiendom svarte i brev datert 03.04.18 at det var iverksatt tiltak for å senke lydnivået på kjøkkenet, og dette var dokumentert med lydmålinger før og etter tiltak. Målt lydnivået på kjøkkenet var redusert fra 49 dB til ca 36 dB etter tiltak. Lydnivåene utenfor ventilasjonsrom på uteområdet ble ikke dokumentert, men Trondheim Eiendom opplyste om at det er lite sannsynlig at støy reduseres med enkle tiltak. Det ble opplyst om at størrelse på teknisk rom gjør at utbedring vil være kostnadskreven og arealkreven.

Ved Miljøenhetens tilsynsbesøk 21. januar 2019 foretok vi orienterende lydmålinger både innendørs og utendørs. På kjøkkenet på "nybygget" målte vi lydnivå på ca 37 dBA. Dette er tilnærmet tilsvarende verdier som Trondheim eiendom målte i november 2017. Dette er fremdeles noe over grenseverdier i NS 8175, men reduksjonen av lydnivå er betydelig etter tiltakene, slik at dette er lydnivåer vi anser som akseptable etter gjennomførte tiltak på et eldre bygg/ventilasjonsanlegg.

På avdeling Låven på rommet "Kammerset" observerte vi forhøyet lydnivå fra ventilasjonsanlegget. På dette rommet målte vi verdier på 38-39 dBA (ekv).

Vi gjennomførte også orienterende lydmålinger på uteområdet ved Charlottenlund barnehage utenfor småbarnsavdelingene. Målingene ble foretatt på formiddagen med snødekt mark. Vi målte verdier på 46 - 47 dBA (ekv) ca to meter utenfor ventilasjonsanlegget og ca 42 dBA ved/på gangareal ca 9-10 meter unna. Barnehagens beskrivelse av uteområdet og tegninger/bilder tilsier at området like utenfor ventilasjonsrom er et område som er tilrettelagt og benyttes av barna. Det er bla annet etablert en sandkasse på området foran ventilasjonsrommet.

Begrunnelse/vurdering:

Forskriftens § 21 sier at "Virksomhetens lokaler og uteområde skal ha tilfredsstillende lydforhold."

Støynivået på kjøkkenet på barnehagen er fremdeles noe over grenseverdier i NS 8175, men reduksjonen av lydnivå er betydelig etter tiltakene, slik at dette er lydnivåer vi anser som akseptable etter gjennomførte tiltak på et eldre bygg/ventilasjonsanlegg.

Det bør vurderes tiltak for å redusere lydnivå også på avdeling Låven på rommet "Kammerset"

Støynivået som ble observert på deler av uteområdet indikerer sterkt at lydforholdene ikke tilfredsstiller krav til tekniske installasjoner gitt i NS 8175. Lydnivå på uteoppholdsareal fra tekniske installasjoner skal ikke overskride 40 dBA (max).

Støy oppleves som slitsomt og kan derfor medvirke til stress og helseplager over tid, selv om støyen i seg selv ikke er så høy at den gir hørselsskade. Vi observerte at lyden avtar betraktelig på forholdsvis kort avstand, men gir støy på deler av lekeområdet. Det må gjøres tiltak og lydmålinger som dokumenterer at lydnivået er tilfredsstillende. Målingene og dokumentasjonen skal tilfredsstille Miljøenhetens retningslinje for orienterende målinger av byggteknisk lyd (se vedlegg).

Ventilasjon på stellerom

Avvik 5: Ventilasjon på stellerom på småbarnsavdeling ved Charlottenlund barnehage er ikke tilfredsstillende.

Det må iverksettes tiltak som sørger for tilfredsstillende ventilasjon av stellerommet.

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 19.

Observasjon:

Ved tilsynet gjennomført ved Charlottenlund barnehage i 2017 var mangelfull ventilasjon ved stellerom på småbarnsavdeling (Bua) omtalt. Vi ga følgende merknad på dette: *“Ventilasjon på stellerom på avd. Bua bør bedres ved å etablere mulighet for ekstra lufting som kan styres manuelt, enten via vindu eller vifte direkte ut.”*

Ved tilsynet 21.01.19 observerte vi at dør på stellerom ble holdt åpen ved hjelp av krakk/stol, på samme måte som ved tilsynet i 2017. Ansatte opplyste at dette ble gjort for å luften ut dårlig luft på stellerommet. Døren til stellerommet fører ut til fingarderoben som er en del av barnas leke- og oppholdsareal.

Vurdering:

Forskriftens § 19 Inneklima sier: *“Virksomheten skal ha tilfredsstillende inneklima, herunder luftkvalitet. Temperaturregulering og ventilasjon skal være tilpasset bruksområdet og årstidsvariasjoner.”*

Observasjonene tyder på at ventilasjonen på stellerommet ikke er tilstrekkelig til å luften ut lukt fra bleieskift m.m. Det er ikke ønskelig at slik lukt spres til barnas oppholdsareal. Det må iverksettes tiltak som sørger for tilfredsstillende ventilasjon av stellerommet.

4. Regelverk

- Lov av 2011-06-24 nr.29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
- Forskrift av 1. desember 1995 om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.. med veileder, “Miljø og helse i barnehagen”, Helsedirektoratet april 2014.

Avvik defineres som mangel på oppfyllelse av krav gitt i eller i medhold av lov eller forskrift.

Merknad er forhold som ikke nødvendigvis er i strid med krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift, men der tilsynsmyndigheten mener det er mulighet for forbedringspotensial.

Rapporten omhandler eventuelle avvik og merknader som er avdekket under tilsynet. Det er ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens arbeid innenfor forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

Varsel om pålegg

Vi opplyser om at miljøsjefen kan gi barnehagen pålegg om retting for å sikre at avvikene rettes. Denne tilsynsrapporten er et varsel om at pålegg kan bli gitt (jf Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker § 16 om forhåndsvarsling og Lov om folkehelsearbeid § 14 om retting). Varslet er gitt med hjemmel i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

Med hilsen
TRONDHEIM KOMMUNE

Marianne Langedal
miljøsjef

Elin Grønvold Aunet
rådgiver

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Vedlegg: retningslinjer for orienterende lydmålinger

Kopi med vedlegg:
Postmottak Fagenhet OU
Kommunalsjef barnehager, Hilde Skybakmoen